

CREAȚIA VOCALĂ A COMPOZITORILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN PRACTICA INTERPRETATIVĂ INTERNAȚIONALĂ DE CONCERT

THE VOCAL CREATION OF COMPOSERS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA
IN THE INTERNATIONAL CONCERT PRACTICE

NATALIA TANASHICIUC,
soprană, Teatrul de Operă și Balet din Oslo, Norvegia

CZU 784(478)
784.091

Promovarea culturii naționale departe de hotarele țării a fost dintotdeauna o premisă generoasă pentru asigurarea cunoașterii și viabilității acesteia. Însă, imaginea ei în actualitatea muzicală internațională este, deocamdată, explorată foarte puțin. De aceea, ar fi tocmai timpul potrivit ca intenția includerii muzicii naționale în programele de concert din lume, să vină de la interpreți, care grație puternicelor legături emoționale cu țara natală, să conjuge creația componistică locală cu fenomenul vocal academic universal, integrând-o, prin eforturi constante, bine chibzuite, în cadrul unui repertoriu major universal.

Cuvinte-cheie: *promovarea culturii naționale, actualitate muzicală, programe de concert, fenomen vocal academic național/universal, practica interpretativă de concert*

The process of promoting national culture far from the borders of our country has always been a generous prerequisite for ensuring its viability. But, in the international musical space, this image is practically unexplored. Therefore, it would be just the right time, that the intention of including national music in the world music programs should come from performers, who could do it, owing to an invincible emotional bond with their native country; they could incorporate the national musical phenomenon, integrating it, with prudent steps, in a major universal repertoire.

Keywords: *the promotion of national culture, international musical space, world music programs, the national/universal musical phenomenon, international interpretative concert practice*

Promovarea culturii naționale departe de hotarele țării a fost dintotdeauna o premisă generoasă pentru asigurarea cunoașterii și viabilității acesteia. Includerea creațiilor vocale a compozitorilor din Republica Moldova în repertoriul de concert permite atât sublinierea propriului specific național al solistului, ca artist originar din Republica Moldova, cât și punerea în valoare a componisticii naționale abordată în contextul unui repertoriu universal de referință. Din fericire, muzica noastră națională are capacitatea de a oferi și a transmite emoții unice, care nu întotdeauna pot fi percepute în muzica altor popoare și națiuni. Conturarea trăsăturilor componistice se poate realiza doar în contextul abordării acestora în practica de concert, creând și aprofundând stilul interpretativ propriu al cântăreților, dar și realizând astfel comunicarea publicului (internațional) cu muzica însăși.

Includerea creațiilor naționale în programul de concert ar trebui să ia forma unor „conversații” analitice”, cu o dozare corectă, anexând note explicative asupra firului evocării muzicale, conjuncturii subiectului, etc. Însă, imaginea ei în actualitatea muzicală internațională este, deocamdată, explorată foarte puțin. Din păcate, numele compozitorilor noștri este încă practic străin pentru managerii muzicali, muzicienii, dirijorii și publicul internațional. De aceea, ar fi tocmai timpul potrivit ca intenția includerii muzicii naționale în programele de concert din lume, să vină din partea interpreților, care grație unor legături emoționale foarte puternice cu țara lor, să conjuge creația componistică locală cu fenomenul vocal academic universal, ambele vis-a-vis de subiectivitatea senzațiilor de percepere și asimilare ale ascultătorului din lumea întreagă.

Cu siguranță, muzica unor compozitori precum E. Coca, Ș. Neaga, D. Gherșfeld, A. Stârcea, V. Rotaru, E. Doga, C. Rusnac are toate calitățile necesare pentru a se afirma în programele internaționale de concert. În cele ce urmează, voi prezenta premisele interpretării unor creații pe care obișnuiesc să le

cânt în cadrul programelor de concert peste hotarele țării, fie integral, fie câte 2–3, luând în considerație cerințele celor ce întocmesc programele de concert și specificul evenimentelor.

Măreția folclorului nostru este ilustrată în limbaj muzical academic în romanțele lui D. Gherșfeld. De exemplu, cântecul *Mândruliță, ochi de foc* pe versuri populare, prin vocalitatea sa, reunește atât evoluția fiziologică și estetică a vocii, cât și principiile unei frazări sobre, pentru un registru acut intens, vibrant și focalizat. Lucrarea este foarte interesantă pentru un public nou, prezentând trăsăturile esențiale ale melosului nostru popular, atât de plăcut pentru auz și atât de diferit de tradiționalele lieduri și romanțe, în special prin dinamica trilului. Cu totul diferit pe plan stilistic se prezintă romanța pe versuri de M. Eminescu *O, rămâi* de E. Coca — scrisă în h-moll, ce îi conferă un caracter senin, care necesită interpretarea într-un legato intact. Romanța stârnește o emoție evlavioasă și o stare generală de grație revendicată de ascultători în cazul percepției firului evocării mesajului liric. Ușoară și subtilă, ea, totuși, cere din partea cântărețului o adevărată rezistență vocală. Romanța *Cântecul mamei* de A. Stârcea pe versuri de Gr. Vieru, are o coerență specifică, desfășurată dramatic, care poartă un mesaj foarte profund, atât muzical cât și general-uman, ținând ascultătorul într-un suspans continuu. Interpretul trebuie să-și asigure posibilitatea unei observații permanente, prin impostație vocală, menținând un calibru stilistic adecvat mesajului, în părțile declamative, strofe, cu atât mai mult în recitativul-vocaliză, pe un sunet pur.

Doina de V. Rotaru este poate cea mai reprezentativă creație pentru un public internațional, care ar integra, într-o perfectă unitate, agogica, timbrul, sonoritatea specifică muzicii noastre românești. Interpretul trebuie să poată realiza acea sinteză dintre latura interpretativă academică și problematica tehnicii de emisie proprie speciei de doină, oferind astfel pasaje cromatice de o rară frumusețe cu o melismatică strălucitoare, dar și cu o școală vocală clasică în abordarea corectă a registrelor vocale, a trecerii dintre ele, neabuzând zona pectorală ci sprijinindu-se pe o respirație centrată și suportul întregului corp.

Misterele nopții de E. Doga pe versuri de M. Eminescu este acel exemplu de capodoperă lirică care impresionează atât prin mesaj, cât și prin perfecțiunea componentelor. Lucrarea denotă o varietate de forme ale expresivității vocale, o tehnică a vibratoului strălucitoare. *Romanța apei* de C. Rusnac, pe versuri de P. Boțu are o structură muzicală exploatată cu mare suplețe într-o fluentă fascinantă, amintind pe alocuri de „apa” lui Debussy, dar, totuși, păstrând viața proprie melosului din care provine, având și o ușoară tentă melismatică care colorează partitura. Este un tip de muzică mai puțin pasional sau patetic, dar cu o țesătură mai elegantă și subtilă, prezentându-se ca o evadare elegiacă-nostalgică, unde nu există confruntare voce — instrument, ci o splendidă fuziune dintre sonoritățile acestora.

Cântărețul de operă este de fiecare dată cel ce se formează pe rădăcinile artei cântului cult, dar și ale tradiției vocale pe care o moștenește prin sângele matern sau prin intermediul educației muzicale primite. Atunci când acesta vine să descopere în fața unui public internațional părțile din moștenirea componistică a țării sale, este important să se realizeze o prealabilă analiză prin prisma corespunzătoare relației dintre muzică și cuvânt. Întrucât în această permanentă ecuație, „lovitura” se va situa în direcția ascultătorului care nu cunoaște limba textului poetic, ar fi actual să se aducă la cunoștința audienței narațiunea dramatică și cadrul muzical cronologic. Se va recurge la introduceri scurte, privind textul parțial tradus, date despre compozitori, etc., sau la bucle de sală, cuprinzând aceleași informații.

Indiferent de natura gustului ascultătorului sau de exigențele enunțate de organizatorii evenimentelor, creația vocală din Republica Moldova poate fi considerată captivantă și chiar îndrăgită de toate tipurile de audiență, întrucât ea se naște din spiritualitatea profundă a poporului român, reflectând caracterul și melosul său, oferind, înainte de toate, „soluții personalizate” asupra problemelor generale ale umanității, — de fiecare dată, într-un concept unic și creativ, firesc și subtil. Numai prezența tuturor acestor elemente îndreptățește și motivează integrarea muzicii naționale în cadrul programelor internaționale de concert, mai cu seamă că ascultătorul întotdeauna răspunde binevoitor la propunerea de a cunoaște mai aproape și mai profund interpretul; iar aceasta poate fi realizat cel mai sincer în primul

rând prin identificarea talentului cântărețului în raport cu muzica care îl reprezintă ca entitate — adică în raport cu muzica națională. Un cântăreț pasionat de cânt, din ambele perspective, ca artă și profesie, va munci întotdeauna cu cea mai mare încredere, pentru a crea o realitate autonomă, particulară, sensibilă și credibilă a Artistului din sine. Acest lucru ar fi imposibil fără apropierea cât mai subtilă de originea sa națională, reflectată în muzică, interpretarea profundă a acesteia, conform caracteristicilor proprii.

Recomand cu încredere tuturor soliștilor, să îndrăznească să includă creații ale compozitorilor moldoveni și români în programele de concert în practica de concert internațională. Sunt sigură că aceasta va avea mult succes și va oferi compozitorului, interpretului, realizatorului și, nu în ultimul rând, ascultătorului, clipe frumoase de adevărate revelații artistice.

Referințe bibliografice

1. GHILAȘ, V. [et al.]. *Arta muzicală din Republica Moldova: istorie și modernitate*. Chișinău: Grafema Libris, 2009.
2. *La steaua: Romante pe versuri de Mihai Eminescu*. Alcăt. G. Ciaicovschi, S. Pojar. Chișinău: Literatura Artistică, 1989.